

Izhaja
10. in 25. vsakega
mesca.

BESEDNIK.

Veljâ celoletno
2 gld. 50 kr.,
polletno 1 gld. 30 kr.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

List 14.

V Celoven 25. julija 1870.

Leto II.

Pri turškem križu.

(Povest iz 15. stoletja, spisal A. Lukovič.)

(Konec.)

IV.

Bilo je leta 1479. sredi mesca julija, dve leti pozneje od onih dogodkov. Temna noč pokriva hrib in dol. Niti ena prijazna zvezdica se ne sveti na visocem, nebeškem oboku, kajti črni oblaki se valijo kakor požrešni volkovi proti severu naznanjaje hudo, slabo vreme. Mrzel veter šumi v zelenem listju in tanke jele mu glavo uklanjajo, kajti čim dalje tem močnejši postaja. Od zdolej gori sliši se zamolklo šumenje in se meša z vetrom v čudni harmoniji, začasen in pretrgan plusk naznanja nam, da spodaj mora reka teči. In res! Ne motimo se, saj smo na desnem bregu naše domače Soče, pri „belej reci“, kakor so jo Turci krstili. Na levi in desni se ošabno vzdigujejo sive skale in le na desnej pelje revna cesta z neštevilnimi klanci, in zopet nad njo kopičijo se druge skalovne stene in nad temi rezprostira se gost, temen gozd. Nikjer se ti ne sveti prijazna lučica uborne kmetiške hišice, nikjer ti gostoljubna zvezdica prenočišča in varnosti ne obeta pred bodočo nevihto, le kak čuk ali kaka sovražna sova zleti kričaje pred teboj v temno noč in lisica, enaka lajajočemu psu, moti te s tužnim glasom.

Drugačega nič, nego tema in zopet tema. Ali glej! Ali se ne zablise tam gor iz gozda nadna lučica? Hajdimo, čitatelj, stopajmo, dospeli bomo kmalo do prenočišča.

Po nevarnih stezih smo prišli do vrhunca skalovja, prehodili gozd in na enkrat zablise se pred nami ogenj ter gromoviti: „Stoj!“ nam nenadoma na uho zadoni in nam trepetajoče noge ustavi. Ali kaj je to? So morda tu ponočne pošasti, ki sedé krog ognja, ali ima tukaj kralj Matjaž s svojimi vojaci sedež? Nič tega ne, niso pošasti ne, nije kralj Matjaž, ampak polhlevni Slovenci, hrabri Gorjanci zbrali so se v pogovor in brambo dežele, za svobodo mile ali revne domovine in nevarnost, ktera domovini proti, ne pusti jim revne kočice pojiskati. Sila jih je ločila od žen, ni ga časa skrbeti za kruh lačnim otročičem, ampak drugo delo imajo, krvavo delo. Glej, več stotin jih je, resnih možakov, ki okoli leže, se pogovarjajo ali pa spavajo, morda zadnji sladki spanec. Cepce, kose, sekire, sulice, meče in bate držé še krčovito v žuljastih rokah, da na prvi klic udarijo na vragove črepinje. Lej, tukaj zbrani so kmetje vsih sosednih hribov na desnem bregu Soče, tam zopet počivajo resni Tominci, kateri so pri tekli svojim bratom na pomoč, kajti počil je glas, da turške drhali zopet divjajo po goriških krajinah. Hej! ti so možaki, hrabri gorjanci v bitvi in krotke ovčice pri oralu! Tam pri ognju pa sedi kakih deset korenjakov, brke jim ponosno vihrajo v vetru in oči pod zarjuvelim čelom se jim bliskajo kakor žareči ogenj.

Rudolf Maister
Vojanov

„Za Boga!“ spregovori nekdo iz med njih, glavar jim je ta, poznamo ga že hrabrega kmeta in župana Doblarskega, Rodarja, „niti brati ne znam niti pisati, ali krepko roko imam, in ako mi ti vrage, ti prokleti Turčini pod palec pridejo, zmanem jih kot mube. Kaj ne brateci, vsi se bomo tolkli kot medvedje, ali svobodo ali pa smrt. Pri moj' duši . . . Bog mi grehov ne zapiši, da jo ne umaknemo, ako se ima tudi hribovje podreti“.

„Nikoli, nikoli ne! svobodo ali smrt! Bog živi očetnjavo!“ zagrmé nazoči voditelji in evenk orožja potrdi njihovo navdušenje in se oglasi pri družih.

„Sedaj pa je že pozno, bratje“, povzame Rodar, „pa le pojdite počivat, da se za jutrajšnji ples okrepite. Ti pa, sin Andrej, pojdeš z menoj, pogledava malo, če li dobro čuvajo straže in če je kod kaj sumljivega. Tedaj le složno in previdno in vsa vragova moč nas ne bo premagala. Vse za vero in dom!“

„Živela domovina!“ zakričé kmetje, in „smrt vragu!“ oglasi se jek in vsi previdno stopajo in polegajo na postelje, na trdo kamenje pod varstvom visocih jel in trdnih gabrov.

V.

Tiho stopata Rodarja dalje in povsod se jima oglasha znani „Stoj!“ v veliko zadovoljnost hrabremu Rodarju. Dospeta do vrha, od koder se jima razgled dalje doli po Soči odpira. Črni oblaci so se med tem razpodeli in bleda luna v rudečem kolobarju pogleduje strahljivo skoz raztrgane oblake ter razsipa negotove žarke čez hribovje.

„Tu sediva“, pravi stari Rodar, „spanec mi noče počitka prinesiti, negotovost prihodnjih dni vznemirja mi sree. Zmaga nam je sicer gotova, božji blagoslov je z nami, tominski hribarji so nam poslali več stotin hrabrih možakov, kamenje je dobro postavljeno ob pečinah, da se na prvi gib usuje krvoločnemu Turčinu na glavo. Ali kaj bi jaz dal, da bi tudi tvoj brat, moj dragi Matej med nami bil. Tak možak, ako živi, mora biti kakor ti, ves podoben ti je bil. Vsi smo se rešili, on pa ne; to je moja bolezen, to me peče“.

„Res strašen dan je bil ta“, odgovori Andrej, „nikoli, kar bom živ, ga ne pozabim. Oj, uboga Marijana, kako ga je ljubila, ubozega Mateja! Nič nam sedaj ne manjka, odkar smo se semkaj na Sočo v Doblarski prešeli iz onega žalostnega kraja. Polja so dobra, živinče se redi in mi lahko živimo. Ali ubogi Matej, Bog vé, koliko trpi?“

„Da, Bog vé, koliko trpi, kod se klati, morda njegove kosti uže trohne daleč tam na ptujem v érnej zemlji; živa duša se ne spominja njegovega groba, aj to mi krajša življenje. Ni čuda, da mi je uže bela slana pokrila lasé“.

Tako se razgovarjata oče in sin, med tem, ko turški konji teptajo slovenska tla. Udarili so zopet

krvoloki iz Bosanskega in Hrvaškega nad Slovence, velika množica jih je, popalili so sela in vasi po Krasu in burji enako se vsuli na goriško in furlansko cvetočo planjavo, bili so se z Benečani in zopet se proti Soči obrnili in sedaj že derejo moré in palé po Soški dolini. Smrt in groza stopa pred njimi, dim in pogorišča jim sledé. Tisoč Slovencev krvavi po potih na tleh in krokerji kavsajo njihova telesa, kajti ni je pobožne duše, ni ga usmiljenega Samaritana, da bi umrlim zadnjo ljubav skazal ter položil njihove ostanke v tiho hladno zemljo. Vse je zbežalo pred divjim Azijatom in kteri so se ognili krvave osode, zbirajo se tam gor v gorah v bran vere in domovine. Le redko, redko upa si kmetič pazljivo do svoje pristaje, išče svojih sorodnikov, išče otrok, očeta in matere in najde jih med osmojenimi trupli. Jokaje lazi okoli požganih hiš, okoli svoje nekdanje sreče in kratkega blagostanja. Solzno oko v nemej žalosti se obrne proti modremu nebu, kakor da bi hotelo tirjati pravično osveto od božje pravice, krčevito stisne pest in udan v božjo pravico poda se čez skalovje v tabor svojih bratov.

Divje jahajo Turci po slabej cesti, nije pravega reda med njimi. Sredi njih pa na belem Arabcu jaha ošabno načelnik paša Bosanski, Jusuf Hasan, in pri njem krepek junak, visoke rasti in možkega bledega obraza. Le ta je mladi aga Osman, zmiraj žalosten pa hraber junak. Bojijo se ga podložniki, divji Albanci, ljubi ga Hasan, ali vendar nikdar mu žarek veselja ne prešine temnega obraza, ampak megla tihe žalosti pokriva mu mračno čelo.

„Osmane!“ ogovori ga Hasan, „evo, sedaj se bomo zopet bojevali, glej, da si slave ne oskruniš in kedar se povratimo, oženil te bom ne z Kaurko, ne z Vlahinjo, niti s krasno modrooko Slavonko, ampak s hčerjo močnega paše — Jusuf Hasana. Jezdi sedaj nazaj in vodi ti tvojih sto Albancev, da nas od zadej kdo ne napade. Treba nam je previdnega vodje in hrabrih vojščakov in ti so tvoji siloviti Albanci, slušajo te kakor samega preroka Mahomeda.“

„Hvala tebi, bane gospodine, bodi si zvest, da čem svojo dolžnost zvesto spolniti, da me boš pomnil“, odgovori navdušeno mladi aga, „da zvesto, ti prokleti Turčin, babjeverni sužnik goljufivega Mahomeda“, dostavi sam pri sebi z ognjenim pogledom.

„Pri bradi prerokovi“, doloži zadovoljno Hasan, znam, da imaš bistro oko, kakor sivi sokol balkanskih planin, da znaš izbornu sukati svitli jatagan, ne bojiš se niti vruga! — Ali lej! kaj je tam gor na ozkej cesti pod skalovjem? Zdi se mi, tu so se ti neumni psi zopet zbrali nam ukljubovat. Jezdi nazaj k oddelku!“ in njegov glas postane osorn: „V skok! v skok!“ zavpije paša nad vojaci povzdignivši zakrivljeno sabljo.

„Allah! Bismillah!“ zarjové drhali, v derečem skoku podijo svoje konje kraj šumeče Soče proti strmečemu skalovju, kjer je majhena truma oboroženih kmetov stala in kteri zagledavši Turke se naglo spustijo krog ovinka v beg in kakor da bi jih črna zemlja požrla, ni ga nobenega več videti.

Allah! Allah! sliši se rjojenje krvolokov, Allah! odgovarja hrohotaje jek od unkraj Soče: Jezus Marija! oglasi se stotero in stotero grl nad pečinami, strašno hrščanje in grozoviten ropot nastane in kakor toča prisujejo se težke sablje in gosto kamnje na neverne glavé. Konji rezgečejo, Turci divjajo, paša proklinja roté se nevidnemu sovražniku in junaci se valjajo z razbitimi črepinjami na tleh. Evo zopet se vsuje druga toča nad

nje, pušice zbrizgajo po zraku in marsikteri vojak stisnivši si prsa z rokami prevale se čez pečine v derečo Sočo. Za menoj! za menoj! vpije paša, spodbode konja in vsi konjiki udarijo prestrašeni gori po cesti za vodjo. Srdito zasučé paša sabljo, in udari na skalo z njo rekoč: „Nikdar več te proklete gore moje brade ne bodo gledale“, in dirja z ostalimi v skok proti Tominskemu.

Počasi od zadaj se vleče Osman s svojim oddelkom, komaj jih ustavlja, da se Albanci ne spusté Hasanu na pomoč, le slepa pokorščina in neomablivo zaupanje do vodja zdržuje jih v redu. Zdajci je tudi oddelek pod skalovjem, zopet zagrmí in zopet kamenje prileti nad nje, ali Osmana ni več med njimi, udaril jo je že peš po mali stezici proti višini in zgubi se med goščavo. Prestrašeni obstojé Albanci in ne vedó, ali naprej ali nazaj.

V tem času dospé Osman iz gozda vrh skalovja in stopi ravno pred zbrane kmete, ki s pušicami na Albance streljajo. „Živela domovina“ zaupije mladi aga. „Turčini! izdani smo!“ vskliknejo kmetje in Rodar skočivši srdito naprej s povzdignjenim batom, da bi Osmana podrl, ali desnica mu otrpne, prebledi in bat pade mu iz rok: „Matej! Oče!“ vsklikneta v neizmernej radosti in oče in sin objameta se po dolzi ločitvi. Prvi se zavé Matej ter zagrmí na kmete:

„Obleka je turška, srce je vaše, za menoj nad vruga!“

„Živela domovina!“ kličejo Gorjanci in skačejo, kakor lehkonožne srne prek pečin doli na cesto, da pot zasedejo vragu med tem, ko jim Tominci na gorenji strani pot zaprejo. Strašen boj se vname, pušice zbrizgajo, bati padajo neusmiljeno na neverce in od zgoraj dol hršči kamenje. Konji se prestrašijo in ne morejo niti naprej niti nazaj, prevržejo se z odprtimi ustnami z jezdicí vred čez skalovje v šumečo Sočo. Kar jih je še ostalo, pokosé jih kmetje in njim na čelu maha Matej s turškim handžarom po turških buticah. Ni eden zadnjega oddelka ni vtekel kmetiškemu srdú.

„No bratje“, ogovori jih stari Rodar, kteri se je sinu vstric neutrudljivo bojeval, „ples je končan, sreča nam je ugodna, sedaj pa pojdimo zopet nad našo varno skalovje. Rešili smo naše kočé, zadosti smo jih pobili, še dvakrat toliko naj storiyo drugi Gorjanci in našega domovanja ne bodo več teptala turška kopita.“

„Vse za vero in dom!“ zavriščejo kmetje in ukaje se vernejo nad pečine.

Hasan pa s svojimi vojaci dirja kakor stekla zver v skok proti Kobaridu in Beleu čez Predil na Koroško, kjer se z družim turškim oddelkom združi, ki je čez spodnji Stajar nad Korošce planil. Od tih dob tominske gore niso več slišale razgetanja turških konj. Narod pa še dobro vé za skalo, kjer je Turek „turški križ“ naredil, da onda njegove noge ne bodo več hodile in še dandanes se imenuje ta kraj „turški križ“.

VI.

Vspehani se zopet zberó boritelji za vero in dom pod tankimi jelami, kjer smo jih sinoč že videli. Ne vlada več ona tihota med njimi, ne več oni strah, ampak radost in veselje se bere ysem na obrazih. Pijó, jedó, pojó, da se daleč po šumi razlega. Še drugi dan ostanejo skupaj in zjutraj tretjega dne se zberó še enkrat, še enkrat napijó domovini in deželnemu gospodarju, pozdravljajo Tomince od unkraj Soče in Rodar se zahvaljuje jim z iskrenimi besedami za podporo, obžalovaje,

da jim dragocenih darov dati ne more; ali oni nočejo nobene hvale sprejeti, mar več navdušeno zakličejo, da dragoceni darovi so jim globoke rane, s katerimi so jih Turci oblagodarili, da te so jim častne svetinje, s katerimi se smejo ponašati. Še en „zdravo Tominci!“ „Bog vas varuj!“ doni jim za odhod in veselo prepeva je stopajo ponosno po cesti čez sovražnikova trupla v svoje hribe.

Rodar in njegova sina se poslovita še pri sosedih, razpusté jih in navdušen klic se jim glasi za popotnico; in kose, ktere so te dni tako hrabro turške glave sekale, mahajo danes zopet neusmiljeno po bogati travi, da je veselje krepke kosce gledati.

Veselja mlade žene Marjane ne bomo popisovali, ko je zopet ljubljenega in toliko obžalovanega moža Mateja v krasnej orientalske obleki ugledala. Vendar bere se jej na obrazu, da ima še nekaj skrivnega, kak dar skrivaj pripravljen svojemu možu. Sedaj še le, ko se nekoliko pomirijo, začne jim Matej pripovedovati, kako se mu je godilo:

„Zvezali so me onega dné Turci in tirali s seboj z družimi vred tje čez Videm do Pordenona. Ali tam jih je čakala močna vojska beneška in zarad tega so se zopet obrnili z nami proti Gorici. Od tod so nas peljali čez Hrvaško v Bosno in tamkaj so druge razprodali, mepe je bosanski paša obdržal, pri katerem sem brž dobro ime dobil. Moj tihi žalostni obraz mu je dopadel, še bolj pa moja divja predrznost. Zarad tega me je za načelnika postavil svojej albanskej straži, s katero sem si nekoliko slave pridobil zoper njegove lastne sovražnike. Obljubil mi je svojo lastno hčer za ženo, prav krasno devo.“

„Oh! krasno devo“, zdihe Marjana.

„Ali Marjana je še krasnejša, ktere bi tudi za naj lepšo hurisko v Mahomedovem rajnu ne dal.“ — odgovori jej smehljuje Matej. „Zvesto sem se držal naše sv. vere, nobena ponudba me ni mogla oslepiti, da bi se goljuživemu preroku uklanjal. Ko se nam naznani, da se bomo zopet vzdignili nad goriške pokrajine, zopet mi je začela nada cvesti in spolnila se je, ker sem dobro poznal našo hribovje. . .“ Pripoveduje nam tukaj uže znane dogodke.

Ko konča, vstane Marjana tiho, kakor da bi šla po kakem poslu, odide v gornjo sobo ter prinese malega, dvoletnega dečka ter ga položi očetu v naročje:

„Tu imaš, Matej, mladega Turčeka Andrejčeka Rodarčeka, za mesec dni po onej nesreči zagledal je beli dan, lep fante je, ves tebi podoben.“

Solze se Mateju utrnejo blažene radosti in stari Rodar sklene roke rekoč:

„Čudna so pota božje milosti, kdor do konca zvest ostane, bo obdarovan. Bog je dal, Bog je vzel in zopet dal. Hvaljeno bodi njegovo sveto ime“;

„Amen!“ odgovoré vsi enoglasno.

Iz potopisa starega študenta.

(Iz češkega poslovenil Radonski.)

(Dalje.)

Ulmovko sem imel v ustih, in na glavi polno veselja. Bil je praznik in vkljub vsemu siljenju, naj ostane od torka pri Vanjeku, sem se podal na daljši pot nehoté nepotrebno živati gostoljubnosti. — Celi dan se mi ni nič posebnega pripetilo. Prvi dopoldan, ko hodim

kake dve uri po cesti k mestu Boleslavu — moram vendar povedati eno mesto, da se ne bo reklo, da pišem potopis brez zemljepisnih dat — se mi prigodi nekaj, samo po sebi nič posebnega, vendar vredno, da se zapomni. Grem skoz vas. V tem se prikažeta iz neke hiše dva mladenča s svitlima trompetama, in pritisnivši jih k ustom, sta zagodla eden prim, drugi sekund melodijo k sploh znani pesmi:

„Boleslav, Boleslav,

To je lepo mesto!“

Poskočim, grem po taktu in pri tem obiram zadnje gosje stegno. Skoraj četrt ure mi je donela pesem v ušesih, in sam sebi sem pravil, da sta zatrobila mladenča meni na čast. Na zadnje sem jel prepevati in: „Boleslav, Boleslav“ se je razlegalo iz mojih ust do Boleslava samega. Jelo se je mračiti, ko pridem v mesto. Prišedši hodim gori in doli, in do trde teme pregledujem brezskrbno boleslavske krasotice, ki so šle od veselice na veselice. Še le, ko je postalo tiho v mestu, in ko so se ulice izpraznile, mi je prišlo na misel, da bo treba kam spat. Celó noč sem zapravljal v gostilnici in zdaj nisem vedel kam glave položiti. Zastonj sem se trudil, da bi izmislil kaj pametnega — prav nič modrega se ni skuhalo v moji glavi.

Spravim se iz mesta in drže se ceste zaslišim čez uro pasje lajanje in brž na to poskočno plosko. Stojim v vasi pred gostilnico, ali noter nisem upal. Kdo vé — pravim — ali bi se mi tu godilo tako dobro, kakor pretekli večer? Vanjekji so redki.

Pustim svoje stanje in grem v prvo hišo za gostilnico. Na vežnem pragu je sedela žena. Prosim jo, da bi mi privoščila prenočišča, in če je le otep slame pod glavo, bom že dobro plačal. Zapodila me je rekoč, da je gostilnica za to. Jaz pravim na to, da bi v gostilnici zarad godbe očesa ne zatislil, in da sem grozno izdelan. Vendar moje besede mi niso ničesa koristile.

Nič drugače se mi ni godilo na družih vratih, kamor sem potrkal. Povsod je bil moj glas neuslišan. Tu se je reklo, da ni prostora, tam mi je bilo zopet odpovedano. Na zadnje mi je svetovala neka baba, naj grem za vas k čuvaju v bajto spat. Spomnil sem se pikanice, ktera mi je premerila hrbet, in srbela me je koža. Ali kaj se če? Ni bilo družega sveta. Poberem se tedaj za vas. Poleg ceste je drevored. Obhodil sem ga nekolikokrat ali bajte ni bilo mogoče dobiti. Temno kakor v mahu, zemlja pokrita z črnim mrakom, in padale so posamezne kaplje že na zemljo. Moja zadrega je rastle z dežjem. Stopim v prekop, ošlatujem po bajti, in sem mislil, da me je baba nalegala, ko zaslišim dva različna glasova. Grem za glasom in pri zadnej hiši v vasi sem ošlatal leseno bajto. V nji sta bila dva korenjaka, valjala sta se po slami.

„Fanta!“ pravim pomolvši glavo v bajto, „ali me hočeta prenočiti. Dam vama šestak“.

„Midva se sama komaj gibava!“ je bil odgovor.

„Dam vam dva šestaka“.

„Sem jih daj!“ in en mladenec skoči iz bajte.

„Pred se v Čehih ne plača, kakor zjutraj“.

„E to ne gre!“ pravi hrust, ter me odrine in se spravi na prejšnji prostor.

„Tam-le v krompirji straži Matej, pojte tje!“ se je glasil nov svet. Šel sem. Dež se je vžil, in lilo je kakor iz škafa. Gledam, in gledam, ali tu nič tam nič. Tla pod mano so se peštala, in komaj sem vlekel noge.

„Kdo je to?“ se zasliši glas od blizo, in odgovorim. „Jaz!“ Hitro lezem pod slamnato streho. „Ali

me pustite tú, Matej, do jutra?" vprašam in padem na slamo.

"I zakaj ne?" zamomlja Matej, ter se zavije v koc, in kmalu zopet glasno smrči.

Bajta je bila od dveh strani odprta in kratka, grozno kratka!

Skrčil sem se v podobi velikega S, zaril se v slamo, potegnil klobuk čez oči in kmalu nisem vedel ničesa o svojih težavah. Prijetne sanje so mi sladile spanje. Sanjalo se mi je o Jožetu, mojem najboljšem prijatelji, in objemal in poljuboval sem Mateja, mesto Jožeta.

"E, vrag vas poberi!" se je jezil čuvaj, ter se vlekel iz mojih rok, in krepek udarec čez moje prste me je opomnil, da sem v krompirji v slamnati bajti. Skrčil sem se z nova, da bi se malo obvaroval dežja, ktereга je nesel veter v bajto in zopet sem zdramil Mateja.

"Če niste mirni, vas vržem vun!" je zakričal. Vstal je, ter se pripravljaj, da bi besede vresničil.

"Gospod Matej, dragi gospod Matej!" sem jecjal, odpustite mi, jaz ne vém za to. Sanjalo se mi je o Jožetu, mojem zvestem prijatelji. Gospod, tú imate ulmovko in ne hudujte se!"

Lehko dobil, lahko dal! Pa saj ni bilo tobaka, in v tem vremenu bi bil zunaj gotovo poginil do jutra. Matej je vzel ulmovko in jaz sem pokojno spal do dne. Ni bilo drugače, kakor da bi bila nesreča osoda morala imeti pipo. Komaj sem se znebil ulmovke, spal sem kot snop, in več nisem objemal Mateja. Prebudivši se bil sem ves trd, moker kakor miš in zobje so mi glasno šklepetali. Megle ni bilo več, in solnce se je prijazno smehljal na jasnem modrem obnebji — vse k moji sreči. Kajti, ko bi lilo celi dan, kakor po noči, kaj bi počel. Pred bajto je sedel Matej in pihal iz ulmovke. Zahvalim se mu in hitim zopet v mesto. Molil sem po cesti, da bi dal oče nebeški kako pomoč, da bi pot srečno dokončal, in da bi prišel brez kake nesreče domu. In glej! prošnja moja ni bila neuslišana.

Prišedši v mesto srečam svojega sošolca.

"Prijatelj! veš kaj, posodi mi goldinar!" Tako sem ga pozdravil. "In kje si se pa ti vzel?" me vpraša in izvleče denarnico.

"Povem ti potopis!" odgovorim in ko vzamem goldinar, potegnem prijatelja seboj v gostilnico.

"Popisuješ gostilnice po Čeah, kaj ne?" se je smejal kamerad. "Vsake baže, prijatelj, kakor pride!" odgovorim in kmalu sem bil zopet stari študent brez skrbi. Pripovedovala sva si, hodila sem ter tje, in ko je v mestu zvonilo poldan, pustil sem Boleslava še s polovico premoženja v žepu. Kakošno je sploh v mestu, že ne vem dobro, ali pivo je bilo dobro.

Za mestom sem zašel pekarskega pomagača. Bil je Nemeč iz hribov doma in šel je po svetu. Tudi jaz sem se naučil malo nemeškega, ali s tem človekom se nisva mogla prav razumeti. Jaz sem moral njega, on mene vsako reč po dvakrat vprašati, in še sem komaj vsako peto besedo vjel. Ali nič ni dejalo. Prijazno koračiva skupaj in pripovedujeva si eden drugemu. Ko je eden nehal govoriti je drugi rekel "da" ali "ne" in vadil sem se nekoliko časa v govorjenji. Vendar moram reči, veliko si nisva povedala, čeravno sva dosti govorila in veselo se smejala. (Dalje prih.)

Kuri.

Streseno na poti
Žito je ležalo,
Našli dve kokoši
Vendar ste ga kmalo.

Bila je pa druga
Drugi nevoščljiva,
Toraj druga drugo
Od sebe odriva.

Kavsati se dolgo,
Ktera več bo imela,
Vgleda pa golob ju,
Ki je bil brez dela.

Poleti brž s strehe
Na široko cesto,
Ko pozoblje žito,
Gré na prejšnje mesto.

Néhali kokoši
Zdaj ste se ruvati,
Hotle vkup ste mirne
Zrnje pozobati.

Ali že več zrna
Enega ni bilo,
Gledali ste kuri
Druga drugo milo.

Golob pa ju s strehe
Mirno opazuje,
In gruleč se jima
Sladko posmehuje.

Fr. Cimperman.

Srenja pod lipo.

Deseta nedelja.

Učitelj: Danes, dragi moji, razgovarjali se bomo o ječmenu, ki ga tudi pri nas obilno sejete in ktereга imamo mnogo plemén. Njegovo zrnje vam je dovolj znano, luščinasto je, podolgasto, na obéh koncih spičast o in rumeno. Ječmen rabimo za pšeno, kruh in za sladje pri kuhanji ôla in žganja, pa tudi za živinsko pičo in konjsko zôb; vrhi tega se še slama vporabi za klajo in rezanico. Nektera plamena tega žita imajo v klasji po dve, druga po štiri, nektera še celó po šest vrst zrnja. Ječmen rodi v mrzlih in gorkih krajih; sejejo ga v severnih deželah, pa tudi v Egiptu in Arabiji.

Lipovec: Pri nas sejemo ječmen dvovrstnik in čveterovrstnik, a rad bi vedel, ktero plemo je neki bolje?

Učitelj: To se ne dá natanko povedati, kajti vsako plemo ima svoje dobre in slabe lastnosti; dobrota in plodnost ječmena pa zavisi največ od zemlje, od nje-nega dobrega ali slabega obdelovanja. Na poskuševalnem vrtu kranjske kmetijske družbe vsejalo se je lansko za poskušnjo tudi nekoliko debelega dvovrstnega ječmena, ki se je neki prav dobro obnesel. Pridelalo se ga je 6 — 7krat toliko, kolikor se ga je vsejalo, ter se posebno za lahko peščeno zemljo priporoča. — Ozimni in jari ječmen se skoraj po vseh severnih in južnih krajih sejeta; ozimni ječmen sejemo navadno v sredi mesca septembra noter do zime, jari pa, ako namreč vreme dopušča, proti koncu mesca februarja do 20. marca; a pozneje sejani ječmen se neki slabo obnese.

Završnik: V kakej zemlji se ječmen najbolje počuti? Jaz na priliko ga sejem bolj v apnenčasto zemljo, pa sem bil še vsako leto zadovoljen ž njim.

Učitelj: To vam tudi rad verjamem, kajti ječmen ljubi sploh le bolj apneno, pa tudi srednje-peščeno zemljo; v preobilnej peščenini pa le v takih krajih shaja, kjer je podnebje hladno in vlažno. Illova se ječmenu nikoli ne prilega, v takej zemlji ječmen rumen prihaja in se večidel slabo obnese.

Hrastovšek: Ali je ječmenu tudi dobro gnójiti treba. Kaj?

Učitelj: Ječmen je rastlina, ki hitro raste, zaradi tega tudi veliko dobrega gnoja potrebuje; pravijo, da neki posebno dobro obrodi, ako se mu s človeškim blatom pognoji, in da v dobri pognojenej njivi mnogo več pridelka vrže, nego pšenica ali réž. Vendar pa jaz ne bi svetoval pri velikej, neprejenljivej vročini ječmen s človeškim gnojem gnojiti, ker ječmen v takem gnoji čestokrat zgori.

Župnik: Od moje strani bi vam jaz prav živo priporočal, da sejete ječmen dvovrstnik ali kakor mu nekteri pravijo veliki ječmen, ki ima večje in težje zrnje, nego ječmen čveterovrstnik ali tako imenovani mali ječmen. Dvovrstni ječmen pa zahteva dobro obdelane, močne, gorke in ne premokre zemlje; seje naj se, ako je le mogoče, zgodaj v spomladi, najbolje mesca marca do aprila in najpozneje do meseca maja: To se pa tudi lahko zgodi, ako se ječmen seje za robino ali okopávinó, in sicer v tako zemljo, ki mokroto propušča, da se zemlja v spomladi hitro osuševa, in obdelovanja ne ovira. V tem razmerji se ječmen dvovrstnik vselej bolj obnese nego čveterovrstnik, pa so tudi pridelki obilnejši nego od našega navadnega malega ječmena. Ako je tedaj kolobar ali vrstenje poljskih rastlin tako vravnano, da za robino okopalnim sadom ječmen sledi, v kterega se detelja vseje, vzemite v tem slučaju vselej dvovrstni ječmen, kjer se zaradi njegovega zgodnjega sejanja tudi detelja bolj obnese. — Če pa zemlja bolje in marljiveje obdelave zahteva in se zaradi obilne spomladanske moče ne more zadosti zgodaj in primerno obdelati, pa se tudi zemlja z ilovnató dodlogo ne more tako hitro osušiti, kakor po drugih bolj rodovitnih krajih, po tem pa le sejete mali ječmen, kajti ima prednost pred velikim ali dvovrstnim ječmenom, in to zategadel, ker se mali ječmen tudi pozneje lahko seje. Mali ječmen sejejo sploh na lahko peščenó zemljo, ter mu vsled tega tudi ječmen peščenik pravijo. Seje naj se konec mesca aprila do konca mesca maja, najdalje do srede mesca junija.

Groga: Kar se mene tiče, naj povem, da sem čveterovrstni ječmen vsejal že tudi mesca junija, in verjemite mi, da se mi je tako dobro obnesel, da si boljsega pridelka nikoli ne želim niti po dobroti niti po obilnosti zrnja. To vam je ječmen, od kterega se z gotovostjo sme reči, v dvanajstnih tednih iz vreče in zopet nazaj v vrečo, kajti vselej zadosti zgodaj dozori.

Župnik: Pozna setev pa ima še to prednost, da si toliko časa za primerno obdelovanje zemljišč pridobimo in ravno spomlad je za obdelovanje in čiščenje njiv najzgodnejši čas; lahko tedaj vidimo dobrodenji vpliv, ki ga ima ječmen čveterovrstni na naše zemljišča s tem, da ga smemo bolj pozno sejati a v tem času pa naše njive toliko skrbnejše in boljše lahko obdelujemo. Gotovo pa je tudi, da njive, skrbno in marljivo obdelane za jarino, so najboljša podloga takim njivam, ki se potem pusté v prahi ležati.

Zagrajec: Dozdaj sem še vselej razum ječmena čveterovrstnika vsejal tudi nekoliko ječmena dvovrstnika; bolje bo menda po tem takem, da ječmen dvovrstnik popolnoma opustim.

Župan: Tega vam jaz nikakor ne sovetujem; marveč ako je spomlad ugodna in suha in še posebno, ako se na take njive, ki mokroto propuščajo, jarino seje, in če vam kaže, da za robino (okopalnim sadom) ječmen sejete, vzemite le vselej dvovrstni ječmen. Tako tudi jaz že več let delam in hvala Bogu, ječmen se mi je še vselej vrlo dobro obnesel. Dasiravno smo danes

čveterovrstni ječmen na vse strani hvalili, velja vendar hvala le pod pogoji, ki jo smo tudi omenili, brez da bi s tem dobroto ječmena dvovrstnika umanjevali, kterega prednost in dobroto bomo še le tedaj prav spoznali, kedar bomo začeli svoja zemljišča drenažiti in robino bolj kakor dosihmali saditi.

Učitelj: Ako se ozimni ječmen seje, treba je, da se strnišče pred zimo vselej lepo preorje in po njivi primerni jarki ali bujice naredé, po kterih se voda od-taka, kajti zimska mōča na obsejanej njivi veliko kvare naredi. Žalibog, da se ravno nato še zmerom tako malo gleda, dasiravno je vsakemu dovolj znano, da preobilna vlaga ali mokrota vsakemu zemljišču, naj si že ima kakoršno-koli lego, neizmerno škoduje; a posebno je to še za ječmen škodljivo, ker se zemlja prepozno osuši in dvovrstni ječmen se ne more zadosti zgodaj vsejati, za čveterovrstni ječmen nam pa časa pomankuje, da mu zemlje ne moremo tako obdelati, kakor bi mu treba. Ječmen ima rad gorko zemljo; ako se pa že prve njegove bilke morajo z mrazom in mokroto boriti, trpi gotovo veliko škode, pa si tudi pozneje ne opomore več toliko, da bi se ga kaj prida pridelati moglo. — Treba je tedaj v spomladi bolj pridno delati, kakor dosihmal. Ni še zadosti, ako se orje le zavoljo tega, da se orje, marveč treba je tudi vediti, zakaj se orje, in kakšen namen ima oranje. Marsikdo naredi s plugom tri, štiri brazde ter si misli, da je že vse storjeno, česar je treba za uspešno rast vsejanega sadú. Ako se mu pa potem sad ne posreči, huduje se čez vreme in druge okoliščine, a nikdo drugi nego on sam je kriv slabega izida vsejanega sadú.

Groga: No, rad bi vedel, kaj neki je treba še drugega, kakor to, da se njiva preorje in za setev pripravi?

Učitelj: V obče veljajo tudi tukaj ona ista pravila, kakor pri obdelovanji zemlje za ozimno nasetev. A ker je vreme v spomladi manj stanovitno nego v jeseni in tudi rastlinska rast v spomladi kmalu počasi, kmalu prav naglo požene, ne more se tedaj kmetovalec časa držati, ampak on se mora toliko bolj po vremenu ravnati, iz česar se lahko vidi, da mu je ravno v tej zadevi toliko večje pozornosti treba. Pred vsem drugim treba je pomniti, da se vlažna ali mokra zemlja ne sme orati v spomladi, posebno tedaj ne, ako se še zimska mōča v zemlji nahaja. V tem položaji je zemlja še mrzla in oranje mnogo bolj še škoduje, nego tedaj, ako le dež zemljo namoči, po kterem se zemlja nekoliko ogreje. — Po vsakem oranji naj zemlja nekoliko doleži, a to ne predolgo, da zemlja trda ne postane. — Ako je njiva polna plevela, mora se globoko orati, da se plevel s korenino vred iztrga in poruje. — Vse to so pravila, po kterih se je treba vestno ravnati, ako nam je na tem ležeče, da si dober in obilen pridelek zagotovimo.

Hribar: Enkrat sem slišal, pa ne vem že dobro kje, o nekakem novem ruskem ječmenu pripovedovati; znabiti je tudi vam, gospod učitelj, o njem kaj znano?

Hrastovšek: Potem bi vas prosil, da nam o njem tudi kaj poveste?

Učitelj: O tem ječmenu vam le toliko povedati morem, kolikor sem namreč bral o njem. Ta ječmen se je v poslednjih letih po nemških dedeželah močno zaplodil in ga po nekterih krajih tudi obilno sejejo; hvale vreden je posebno zaradi tega, ker tudi po pustih planinah in bolj mrzlejših hribih dobro obrodi. Pred-

nosti tega ječmena so pa te-le: Rodoviten je na zrnji in na slami, ter donese pogostoma 15terno do 20terno zrno. Zrnje jo lepo in močnato, pa tudi pridelek je gotovejši, nego od drugih ječmenovih plemen. Ker ima ta ječmen močne bilke, ne poleže skoraj nikoli, naj si bo še tako gosto vsejan in naj si še tako visoko izraste, Pa če bi ga tudi vetrovi ali hudi deževni nalivi na tla vrgli, vzdigne se zopet sam o sebi. Tudi se ta ječmen v vsakej zemlji dobro obnese, ako se mu le njiva dobro obdela in pripravi.

Župan: Razločuje se pa pruski ječmen od vsakega drugega ječmena po svojem dvovrstnem klasji, katero naravnost kvišku stoji, na vsem svetu tako, kakor pira ali zolica. Le takrat, ako je zrnje že pregrelo, začne klasovje nekoliko pebešati. Njivo z ruskim ječmenom obsejano je prav lepo videti, jaz sem jo videl na svojem potovanju po nemških deželah.

Hrastovšek: Dobro bi bilo, da si od tega ječmena nekoliko zrnčic za poskušnjo dobimo; znabiti da se tudi v naših krajih dobro obnese.

Župnik: Veseli me, da ste se jeli tudi poskušeni poprijemati. „Poskusite vse, a samo to, kar je dobrega, obdržite“, pravi sv. Pavel. (Konec X. nedelje prih.)

Slovensko slovstvo.

* „Slovenska Talija“, zbirka dramatičnih del in iger, katero izdaja dramatično društvo, je zopet prišla na svetlo v 5 vezkih. S to zbirko je ustreglo društvo prav izdatno potrebam slovenskih čitalnic po deželi, katerih nekatere prav marljivo gojé dramatično umetnost. Predno se ozremo na nove vezke, naj na kratko omenjamo še enkrat poprejšnjih vezkov, ki so bili deloma tudi v „Novicah“ že naznanjeni.

Na prodaj imajo „Slovensko Talijo“ v Ljuljani Češko in Till, Giontini, Hohn, Klerr, Lercher; v Celovci: Liegel; v Kranji: Reš; v Novem mestu: Tandler, Vepustek; v Celji: Sohar; v Mariboru: Leyrer; v Gradci: Leuschner in Lubensky; v Gorici: Sohar; v Trstu: Schimpf; v Zagrebu: Galac.

1. vezek: Priročna knjiga za glediške diletante, posebno za ravnatelje igrokazov ter prijatelje slovenske dramatike sploh. Prav živo moremo priporočati to knjižico posebno vsem tistim, katerim je namenjena v prvi vrsti. Na 172 straneh podaja prav zanimivega in podučnega blagá obilo v 4 razdelkih, ki obsegajo te-le članke: „Zgodovina glediške umetnosti pri raznih narodih“, s posebnim ozirom na Slovane, podaja na 52 straneh prav zanimivne črtice o razvoju dramatike; daljni članki so: „O važnosti gledišča sploh, posebno pa narodnega“. — „Je li res težko, napraviti diletantiško gledišče?“ — „Dramatično društvo in njegov namen“ in „pravila dram. društva“. Drugi razdelek podajo praktične navade, kako ravnati pri stavljenju in vzdrževanju diletantiškega gledišča v člankih: „O napravi gledišča“; „o razdavanju nalog“; „o vajah“; „o mimiki“; „o deklamaciji na gledišči in pri besedah“; „o oblekah in oblačenju“; „o ličenju obraza ali maskovanju“. V tretjem razdelku nahajamo: „Govor pri zabavi po prvem občnem zboru dram. društva“; „prolog pri odporu gledišča“ in tri dram. prizore posebno pripravne za slovnostne predstave, namreč: „Rodoljubja zmaga“; „Slovenija oživljena“; „Krst pri Savici“. Če-

trti razdelek obsega: „Imenik slovenskih glediških igrokazov“, ki utegne posebno ustreči čitalnicam pri izbiri ranji iger, in „pregled krajev, kjer so se že igrali slovenski igrokazi“. Ta bogati in mnogovrstni obsežek bode gotovo najbolje priporočal to knjižico, ktere je cena le 50 kr.

2. vezek. „Ultra“. Veseloigra v 1 dejanju po češkem. „Na mostu“. Burka v 1 djanju po češkem. Obe igri ste bili že igrani s dobrim vspehom.

3. vezek. „Mlinar in njegova hči“. Žalostna igra v 5 dejanjih po znani nemški igri. O teh dveh vezkih je bilo že govorjeno.

4. vezek. „Dobro jutro“. Vesela igra s petjem v 2 dejanjih, po češkem. — „Bog Vas sprimi!“ Vesela igra v 1 djanju. Obe igri se lahko daste predstavljati na vsakem odru in potrebuje prva 5 moških in 3 ženskih oseb, druga 2 moški in 2 ženski oseb.

5. vezek. „To sem bil jaz“. Šaloigri v 1 djanju. Prav dobra igra, ki ne potrebuje več nego 2 moški in 3 ženske osebe. — „Ravni pot najboljši pot“. Veseloigra v 1 djanju s prav dobrim vspehom v ljubljanski čitalnici in drugod igrana potrebuje 5 moških in 2 ženski oseb.

6. vezek. „Gospod Čapek“. Veseloigra v 1 djanju po poljskem, potrebuje 5 moških, 2 ženski in nekaj stranskih oseb. — „Belin“, opereta v 1 dejanju, historično imenitna.

7. vezek. „Oproščeni jetnik“. Šaloigra v 1 devanji. Ta igra, ki potrebuje 9 moških oseb, je posebno pripravna za predstave g. dijakov v šolskih počitnicah, ali pa za kraje, kjer je težko dobiti ženske igralke. — „Ženin od gladi“. Vesela igra v 1 djanju po češkem za 5 moških in 2 ženski oseb.

Cena vezkov 2—7 je samo po 25 kr. (Konec prih.)

Smešnice.

Za vse se dobi pomoč! Nek župnik ali fajmošter niso mogli nikakor trpeti, da so zupljani ali farmani na božič in veliko noč streljali. Zato jih začno prositi in nago varjati, naj opusté to navado, — ali bilo je vse zastoj. Streljali so kakor do zdaj. Ko župnik vidijo, da nič ne opravijo, sklenejo svojo dobro faro zameriti, če bi drugače ne bilo, tudi za slabšo, samo ako le tam o božiču in velikonoči ne strelja. In res najdejo tako faro in tudi župnika, ki je bil voljen menjati. Novi župnik, dobro vedé, zakaj da je njegov prednik odšel, pokličé, ko se bližajo božični prazniki, k sebi vaše starašine ter jim reče: „Božič je pred durmi, jaz bi rad, da se ta čas čvrsto strelja, zato vam dam tu 10 funtov strelnega praha (purjla), razdelite ga med ljudi, in da bodo bolje streljali, dal jim bom tudi 2 vedri vina“.

Ala, to je bilo zdaj veselje v vasi zavolj take dobre zaméne, vse je novega župnika hvalilo, staro in mlado, bogati in reveži, in na božič se je streljalo, da se ni moglo bolje. Drugo leto o božiču dajo g. župnik zopet strelnega praha, pa samo 5 funtov, vina pa nič, rekši, da se bojé, da bi ga njim samim ne primanjkovalo. Zdaj pa farmani niso bili več tako veseli, pa tudi streljali niso več tako jako, kakor prejšnje leto! — Prihodnje leto pa g. župnik ne dajo niti strelnega

prahú niti vina, izpričevaje se farmanom s slabo letino, — nagovarjajo jih pa vendar, naj le streljajo. Ali kaj pravijo farmani na to? „Aha, rekli so,“ to ti je moder gospod, mi bomo streljali njemu na dobro voljo in trosili novce za strelni prah? Kaj še? Tega pač ne bomo! Naj si sam strelja, če hoče!“ In res, od tistihmal se ni več o božiču in veliki noči streljalo!

Tehtno spricalo. Nek gospod pošlje po svojem služabniku pismo na pošto ter mu da tudi denar, da plača poštnino. Služabnik izroči pismo in denar poštnemu odpravniku, ki mu nazaj da pismo z marko vred, misleč, da jo bo služabnik sam prilepil na pismo in je potem vrgel v škatlo, ki je za pisma na pošti pripravljena. Služabnika pa je sram vprašati, kaj z marko storiti, in ta mu na misel pride, da je ta košček papirja gotovo za znanjše prejel, da se more doma izpričati, da je res pismo na pošti oddal, — toraj izpusti pismo brez marke v škatlo, marko pa dene v žep. Domù pridši poda gospodu marko ter pravi: „Glejte, gospod, tú imate znamenje, da sem res pismo na pošto dal!“

Eden drugega! Nek kmet si je prihranil nekaj denarja, pa da ga mu ne bi nihče ukradel, zakoplje ga v gozdu. Vendar pa to pové če bi se melo primeriti, da bi nagle smrti umrl in da bi vsaj eden za denar vedel, svojemu najboljemu sosеду, kje da ima namreč zakopan denar. Čez nekaj časa gre spet tje, da vidi denar, ali glej čuda! denarja ni! Kmet je bil za gotovo prepričan, da mu ga nihče drug ni unesl, kakor njegov preljubi sosed; tedaj gre naravnost k njemu ter mu reče: „Spet sem si prihranil 100 gld., ki jih bom tudi tam zakopal, — ali, prijatelj, ne povejte tega nikomur!“

Dobri njegov prijatelj pa si misli, kako da si bo lahko še teh sto prisvojil, — vzame tedaj ukradene denarje in odteče kar more v gozd in jih tje zakoplje, kjer so bili popred. Ko pa pozneje za njim kmet pride in najde svoj denar, vzame ga in nese domù, — sosed pa si je obrisal usta, ker ni nič dobil!

Prepozno! Nek cigán je kupil konja na sejmu. Čez nekoliko dni mu pride v hlev prav blizu glave in ta mu nos odgrizne. Na to zavpije cigán: „Pasja vera, dobro, da vém, kakšne muhe da imaš, varoval se te bom za naprej!“ — ali bilo je že prepozno!

Zastavice.

43. Je drevo, na katerem raste dvanajst vej, vsaka veja ima po 30 odraslik, vsaka odraslika po 12 belih in 12 črnih jabelk. Kaj je to?

44. Kdo žaluje v pisani obleki?

45. Kdo ima oči, pa ne vidi sebe?

46. Pridejo — ne pridejo, ne pridejo — pridejo. Kaj je to?

Vganjka zastavic v 13. listu: 37. nobeden, ker jih moraš sam djati; — 38. mokrega; — 39. jezdec; — 40. glavnik; — 41. voda; — 42. ogenj.

Ogled po svetu.

Vojska med Prusi in Francozi. Ni še temu davno, kar političnega obnebjá ni kalil ne najmanjši oblačič; pa vkljub temu se je z nepopisljivo naglostjo zbrala strašna burja nad Evropo, ki proti podkopati srečo in blagostanje neštevilnih rodovin. Vnela se je zarad malenkostnega prepira vojska, ona krvava pošast, ki je človeštvu v neizbrisljivo sramoto, ki jasno kaže, koliko da nam še manjka prave omike in samosvesti, da po ukazu brezvestnih mogočnejev koljemo drug drugoga, ne pa, da bi si podali po bratovsko roke in orožje zasukali proti tistim, ki nas v dosego osebnih častilakomnih namer kakor živino v mesarnico ženó. Pač barbarsko početje je vojska, in to v sedanjih časih bolj ko prej kedaj; saj so se v zadnjih letih trudili vse vlade, kako da bi našle kako novo morilno orodje, s katerim bi v vojski še huje razsajali. In v tem oziru sta ravno Napoleon in Bismark prva. Napoleon posebno ima v svojej armadi tako znane mitrallause, grozovitne mašine, izmed katerih more ena sovražniku toliko škodovati kakor celj bataljon vojakov. Pa dovolj je vvoda! poročali bomo sedaj v kratkem, kako in zakaj se je vojska pričele.

Odkar je Bismark leta 1866. videl veliko Avstrijo premagano pred sabó, mu je zrastel greben. Sedaj s tem ni več zadovoljen, kar je z bitvo pri Kraljevem gradu dosegel. On hoče več imeti, on hoče Prusijo, ki bi segala od severnega do jadranskega morja, in od Rene do Visle; razen tega pa še neomenjen upljiv pri vseh vladah v Evropi. Ali tukaj mu je Napoleon na poti; zavoljo tega ga mora odstraniti — in to je pravi vzrok vojske na enej strani. Na drugej strani je vzrok skoraj ravno isti. Napoleon ne more pozabiti časov, ko je bila njegova volja še merodajna v Evropi, ko so se vse države pred njegovo močjo tresle kakor trepetlike. Sedaj, ko je njegovo ime po marsikterem nesrečnem početji otemnelo, si želi prejšnjih časov nazaj. S srečno vojsko misli tudi vtrditi svoj prestol, ki je začel že omahovati; razen tega Napoleon nema rad mogočnih sošedov. Iz vseh teh vzrokov je začel vojsko s Prusi.

Vojska je bila tedaj vže davno toliko kakor gotova, treba je bilo samo poiskati prave priložnosti, in ta se jim je kmalo pokazala. Španci si namreč že davno iščejo kralja, ali imeli so čudno nesrečo, da pri njih nihče ni hotel kralj biti. Naposled so hoteli pruskega princa Leopolda na španski prestol posaditi. Ali to Napoleonu ni bilo všeč in žugal je z vojsko. Princ Leopold je sam odstopil, pa tudi to Napoleonu ni zadostovalo, on je hotel vsakako boj imeti. Toraj je tirjal od pruskega kralja, naj se za vedno zaveže, da nikoli ne bo dovolil kakemu udu svoje rodovine, da postane španski kralj. Tega pruski kralj ni hotel storiti in je pri tem še razžalil francoskega poslanca Benedeti-ja, ker ga ni hotel sprejeti in ker mu je dal povedati, da z njim nima ničesar več govoriti. Nasledki tega ravnanja so bili, da je Fracoska napovedala Prusiji vojsko. V kratkem času bodo tedaj ob Reni že gremeli topovi in tekla človeška kri. Na obeh straneh se delajo velikanske priprave za vojsko. — Avstrija in druge države se menda ne bodo v boj mešale; pa ko bi le ena ne bila nevtralna, bi tudi druge ne mogle biti in vnel bi se tedaj vesoljen boj v Evropi, kterege se pa prej ali pozneje tako ne ubranimo.

H koncu naj dostavimo še pregled bojnih moči francoskih in prusovskih. Francoska ima 785.000 vojakov, razen tega še drugi kontingent rekrutov, ki šteje 140.000

vojakov, tedaj vseh vkup 925.000, potem okoli 1300 topov in 144 mitraljeus.

Prusi z svojimi zavezniki imajo okoli 950.000 vojakov s 193.730 konji in skoraj 1500 topovi. Iz tega je razvidno, da imajo Prusi na suhem več moči kakor Francozi. Ali prusko brodogeje francoskemu nikakor ni kos; tudi so francoski vojaki bolj oboroženi in izurjeni kakor pruski. Po tem takem stoji vaga na obeh straneh enako visoko, ino zmaga je odvisna od tega, kako bodete armadi okoliščine porabiti znali.

Italija. V Rimu se je 13. julija glasovalo o nezmožljivosti papeževej. Izmed 600 zbranih cerkvenih očetov se jih je izreklo 377 za-njo.

Škofje so se potem večidel vrnil dom, mnogo jih je zaradi strašne vročine in nezdravega zraka v Rimu že pred koncem odšlo. — Slišati je, da misli Napoleon francoske vojake, ki so bili za obrambo papeževo v Rimu, zaradi vojske domú poklicati. Ako se to zgodi, bo gotovo Garibaldi na čelu svojih proti rimu primarširal.

Kitajsko. Iz Pekinga, glavnega mesta v Kitaji (ali Kini) se poroča, da se je ljudstvo spuntalo proti Francozom. Umorilo je veliko duhovnov in drugih Evropejcev, med temi tudi francoskega poslanca.

Razne novice.

Tabor na Bistrici blizu Pliberka ki bo 31. julija ob treh popoldne, je od gosposke privoljen. Taborški odbor je odločil, da se bo govorilo in glasovalo o teh-le točkah: 1. Ali bi se ne dalo po postavnjej poti doseči, da bi Slovenci posebej volili svoje zastopnike in imeli svoj deželni zbor. 2. Kaj je storiti, da se ravnopravnost v kancelijah in šolah uresniči. 3. Kako bi se dala plačila po postavnjej poti zmanjšati in kmečkemu stanu na noge pomagati.

Podana je tedaj tudi nam koroškim Slovincem priložnost, povzdigniti glas in pokazati nasprotnikom, ki o nas še vedno nočejo nič vediti, da še živimo, in našim rojakom v drugih pokrajinah, da nismo več podobni spečemu detetu v zibelki, ampak da smo se zavedli in da se smejo zanašati na nas. Naši nasprotniki so z nepraviličnim volilnim redom in drugimi malo vrednimi pripomočki vedili učiniti, da nismo mogli spraviti ni enega zastopnika v deželni zbor. Ker tedaj v deželnem zboru ne moremo, stavimo svoje tirjatve na taborih; saj je krajni čas, da začnemo upirati se protečeji nam narodnej smrti in da stopimo „v kolo k bratom Slavjanom“. Pozabimo toraj malenkostne prepire in neznatne razločke v političnem prepričanji, in zberimo se v ogromnem številu, da se bo naš glas mogočnejše razlegal. Naše bolj izobražene rodoljube, posebno narodne duhovne in učitelje pa prosimo, naj podučujejo prosto ljudstvo in čvrsto agitirajo v ta namen; stvar je jako važna; ker ravno sedaj delajo naši nasprotniki priprave, da bi nas prehiteli in prosto ljudstvo za se pridobili, in z obžalovanjem moramo reči, da so oni delavnejši od nas. Tedaj Slovenci, na noge! na Bistrici pred velikansko Peco se bomo med sabó seznanili in podali si roke v zvezo proti sovražnikom.

V kratkem se bodo razposlali po Slovenskem plakati, po katerih se bo morebiti marsikaj naznanilo, kar mi sedaj še ne vemo za gotovo. Ravno kar je prišlo tudi od južne železnice tudi dovoljenje, da se smejo taborci po celej južnej železnici (le na Tirolskem ne) do taborja in nazaj v

II. in III. klasi voziti po pol ceni. V ta namen naj si priskrbi vsak taborec list za tabor, ktereja naj pokaže pri plačevanji vožnine. Dobijo pa se omenjeni listi pri g. Rossbaherju v Celovcu in drugih, ki so tabor sklicali.

Slovenski globi. Knjigotržec Giontini v Ljubljani bode v kratkem na svitlo dal slov. globe, ktere priporočamo posebno g. učiteljem za šolsko rabo.

Nova brošura. V Gradcu je prišla na svitlo nova brošura pod naslovom: „Narodnem slovincem v poduk. Spisal nek rodoljub“. Mi je sicer še nismo mogli v roke dobiti, venčar se povsod močno hvali.

Trgovina s drvi. V Evropi se poproda drv za 72 milijonov tolarjev. Po statističnih izkazih jih pride od tega iz Švedije za 20 $\frac{1}{2}$ mil., iz Avstrije 15 $\frac{1}{2}$ mil., iz Norvegije za 12 mil., iz Rusije za 8 mil., iz izhodnje Prusije za kaciš 4 mil., in iz cele ostale Evrope komaj za 7 milijonov tolarjev.

„Dim.“ Slavnega ruskega pisatelja Turgeneva krasni roman „Dim“ je v prestavi g. M. Samec-a ravnokar zagledal beli dan. Kolikor moremo v naglici presoditi, je prestava prav lepa in slovenščina prav čedna. Zatorej še enkrat ponavljamo našemu občinstvu prijazni poziv, naj seže po čedni knjižici in naj ne pusti, da bi g. izdatelj poleg truda imel še zgubo in da bi v kaki omari trobnela povest, ki je namenjena slovenskemu narodu v poduk in kratek čas. (Sl. Nur.)

Znižana poštnina. Od 1. maja počemši se je znižala poštnina pri poštah nakaznicah (Postanweisungen) in sicer se plačuje zdaj za 10 gld. samo 5 kr., od 10 do 50 gld. 10 kr., od 50 do 100 gld. 15 kr. Pošiljanje naročnine za časnike do 10 gld. pride celo dober kup, ker se ne plača več kakor samo 5 kr. Če pa se pošlje naročnina v pismu, mora, ki pošilja, že plačati 18 kr., in ki denar prejme, tudi 3 kr., skupaj 21 kr., razlike je tedaj za 17 kr.

Žitna cena.

Povsod po vaganu prerajtana.

Ime žita	V Celovcu		V Ljubljani		V Mariboru		V Varaždinu		Kranju	
	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.
Pšenica	5	70	5	30	4	75	4	55	5	85
Rež	3	80	3	50	3	50	3	30	4	—
Ječmen	3	34	3	—	3	20	3	—	3	60
Ajda	2	85	3	30	3	—	3	30	3	40
Turšica	3	50	3	50	3	60	3	55	—	—
Proso (Pšeno)	5	80	2	90	2	40	2	80	3	55
Oves	2	60	2	60	2	50	2	—	2	80
Krompir	—	—	2	40	1	80	1	70	2	30
Fizol	—	—	—	—	—	—	—	—	3	84

Kurzi na Dunaji 22. julija 1870.

5% metalike gld. — kr. | Nadavek na srebro 128 gld. 50 kr.
Narodno posojilo 60 „ 10 „ | Cekini 6 „ 78

Naznanilo.

Poslali smo ta list tudi tistim naročnikom, ki naročnino za drugo poletje še niso ponovili. Ako bi kdo ne hotel več sprejemati Besednika, prosimo, naj na zavitek samo pristavi „retour“ in list zopet na pošto odda. Zastala naročnina naj se pa blagovoljno kmalo poravna.

Žaložništvo.